

## SZEMLE

## A moszkvai erdészeti egyetem életéről

Aki látta a sztálinvárosi építkezéseket, járt az egyre szépülő város utcáin, nézte a homok, téglahalmok között zakatoló betonkeverő munkáját, a dolgozók gyors sürgés-forgását, a gombamódra emelkedő házakat, a víztorny tetején világító csillagot, az új iskolát, múzeumot, vendéglőket vagy kultúrházat, elment a gyári építkezésekhez, ahol a tegnapi szél még búzátáblát ringatott, az akaratlanul is a *pártra, Rákosi elvtársra* gondol. Arra a hatalmas, eddig ki nem aknázott erőre, ami népünkben szunynyadt, melyet pártunk hívó szava keltett életre. Ott lehetetlen közömbösen szemlélődni, mert az új város minden alkotása, újabb, szebb életünk előhírnöke, a szocializmusé.

Ez az érzésünk nekünk — akik a Szovjetunióban tanulunk — akkor, amikor a szovjet egyetemek életét tanulmányozzuk. Elsősorban azt érezzük: *itt új világ épül, itt is építenek. Szorgos kezek bővítik, csinosítják a tudomány új palotáját. S mint cseppben a tenger, itt az egyetem falai között is megérezhető a hatalmas sztálini természetátalakító tervek nyomán születő kommunista társadalom jövő képe. Lenin—Sztálin tanítása szétléphetetlen egységbe kovácsolta ezt a fiatalságot, amelynek soraiban ott találjuk a világ valamennyi nemzetiségét, a lengyelt, cseheket, albánt, román, magyart, bulgárt, németet, angolt, spanyolt, négert, koreait, kínait, japánt, franciát.*

Amint belépünk az egyetem épületébe, már az előcsarnokban meglepetés várja az érkezőt. Kis könyvesbolt csalogat magához tele erdészeti tárgyú könyvekkel. Körülötte diákok sűrögnek, nézegetik, lapozgatják a könyveket, majd vásárolnak. A legújabbban megjelenő könyvek is megkaphatók itt. Így van ez a Szovjetunió minden egyetemén. S ami azonnal szembeötlő, az a könyvek ára. Bármilyen témakörből való könyvek olcsóbban vásárolhatók itt meg, mint bárhol a világon. Szakkönyvek átlagosan 10—15 rubelért. E mellett hatalmas könyvtár, mellett szép olvasóterem áll a hallgatóság rendelkezésére.

A folyosók falán elhelyezett hirdeteményekből megtudjuk, hogy az egyetemen szerdán este hangverseny van, moszkvai művészek fellépésével. Legközelebb Glinka műveiből adnak elő. A hangverseny előtt általában 40 perces előadás keretében ismertetik a szerző életét, munkáit. Így ismerkedik meg a fiatalság a zenekultúra szépségeivel. A másik hirdetemény

a legközelebbi színielőadásra hívja fel a figyelmet, amelyet közösen néznek meg a hallgatók Moszkva valamelyik színházában. Helyáruk átlagosan 5 rubel áron.

A faliújságok cikkei főleg az ifjúság életéből, a tanulásról szólnak. Megismerjük a legjobbakat, de a faliújságra kerülnek a lemaradók is. Olvashatunk rövid beszámolókat nyári gyakorlatokról, tanulókörök munkájáról, a kommunizmus építkezéseiről, a népi demokráciák országairól, színházakról stb. A hallgatók mellett írnak a professzorok is cikkeket, van beszámoló a folyóiratok érdekesebb cikkeiről, tanulókörök munkájáról. Ezek mellett bőven jut hely az egészséges humor számára is. A faliújságok külön érdekessége a sok fénykép a cikkeik illusztrálására.

A folyosó egyik jól látható részén tabló, rajta a legjobban tanulók fényképei. Másikon a Komszomol legjobb munkát végző aktivistáinak fényképei láthatók. De ugyanilyen tablón népszerűsítik azokat a sportolókat is, akik jó eredményeikkel dicsőséget szereztek az Egyetemnek.

A csengő jól ismert hangjára a folyosók zsvaja elcsitul, megkezdődik az előadás. A professzorok igen kimerítően foglalkoznak a legújabb kutatások eredményeivel. A tudományt fejlődésében mutatják be, leszámolnak az elavult, reakciós elméletekkel. Gyakran idéznek az aspiránsok disszertációs munkáikból, sőt felsőbb éves hallgatók nyári gyakorlati munkájából. Ez azt jelenti, hogy a fiatalság már egyetemi tanulmányai során is aktív részese lesz a tudományos kutató munkának. Közben kis fehér cédulák indulnak el kézzől-kézre, míg végül a tanár kezéhez jutnak. Hamarosan megtudjuk, mi van rájuk írva. A professzor sorra felolvassa tartalmukat. Kérdések ezek, amelyek különösen érdeklik a hallgatót, vagy egyes nem eléggé világos rész bővebb kifejtését, újra magyarázását kéri. S a professzor rendre választ mindenikre. Mire a csengő az előadás végét jelzi, nincs több tisztázatlan kérdés. Tanult a tanár, tanult a hallgató. A tanár megismerte a nehezebben érthető részeket előadásában, de egyúttal megismerte azt is, melyek a hallgatóságot legjobban érdeklik kérdések. Fontos ezt tudni, mert az előadást követi a tanulókori munka, a gyakorlat. Itt a hallgatók átlagosan 20-as csoportokban újra átvesszik az előadás anyagát. A tanulóköröket

a legjobb gyakorlati szakemberek bevonásával alkotott oktató személynét vezeti. De gyakran látni ott magát a professzort is, amint hallgatóival megbeszéli az egyes problémákat. A gyakorlati feladatok kivétel nélkül az üzemi gyakorlatból vett példák a gyakorlatban használt normatívek felhasználásával.

Általában az egyes tanszékek oktatószemélyzete jóval nagyobb, mint magyarországi egyetemeken. Emellett a tanítás rendje úgy van megszervezve, hogy a lényeg a tanuló egyéni tanulása van és nem annyira az előadások sokaságán. Ezzel kettős célt érnek el. Lehetőséget adnak a professzornak arra, hogy előadásai mellett tovább fejlessze saját tudományát. Ideje van nyomonkövetni a hazai és külföldi tudományos élet eredményeit. S ami a legfontosabb, szoros kapcsolatot tud teremteni a gyakorlattal, megismeri a nehézségeket, azok kiküszöbölésére javaslatokat tehet. A professzor csak így tudja biztosítani, hogy az újonnan kikerülő szakkaderek eredményesen oldják meg azokat a feladatokat, amelyeket a Szovjetunió ötödik 5 éves terve előír.

De fokozott lehetősége van a hallgatóságnak is arra, hogy tanulókörökben, vagy kötött foglalkozásokon kívül, érdeklődésének megfelelően továbbképezze magát. Ebből a szempontból igen jellemző, hogy igen tájékozottak az erdőgazdasági folyóiratok tartalmát illetően. Vitis kérdések, tudományos viták alakulását szorgalmasan olvassák, s maguk is elvitáznak ilyen kérdéseken. Aki a szovjet folyóiratokat olvassa, meggyőződhet róla, milyen sok új és érdekes problémával lehet ott találkozni.

Nézzük meg, hogyan értékelik a negyedik és ötödik éves hallgatók nyári gyakorlatait? Témát és beosztást az Egyesüléstől kapnak. Az erdőgazdaságban vezető mérnökök kapnak, aki munkájukat irányítja és ellenőrzi. Az ősz folyamán a hallgató beszámolót készít munkájáról. A tanulókör vezetőjével megbeszéli a beszámoló anyagát, majd vizsgát tesz a professzor előtt. Ez a vizsga annyiban különbözik a többi-től, hogy ezen részt vesznek a tanulókör tagjai is, és azok a hallgatók, akiket érdekel a beszámoló. A vizsgázó előadás keretében ismerteti nyári munkáját. Az előadás vázlatos felépítése a következő:

1. A megye vagy kerület földrajzi fekvése és természetes határai.
2. A terület domborzati viszonyai.
3. A rajta lévő folyók, tavak, víztározók.
4. Éghajlati viszonyok leírása, széljárás, csapadék.
5. Talajtani viszonyok leírása, anyakőzet, termőhelyi osztályok megoszlása.
6. Az erdő feltártsága.
7. Erdőállományok leírása, korosztályok, fajtamegoszlás, növekedés, felújulás.
8. Az erdő előtörténete.
9. Az erdő jövője; mik azok az általános szempontok, amelyek alapján a jövő gazdálkodása folyik majd.

## 10. Az erdő állatvilága.

11. Konkrét gyakorlati feladat — pl. rovar károsítások és azok okai, fenyőfélekén.

Az előadáshoz általánosan 40—50 fénykép van csatolva az elmondottak illusztrálására. Az egyik 5. éves hallgató pl. 50 db kézmintával is illusztrálta a terület természeti kincsekben való gazdagságát. A beszámolót hozzászólások követik. Ennek során kérdéseket tesznek fel a hallgatók és a vezető tanár is, majd közösen értékelik a beszámolót, valamint a hallgató gyakorlati munkáját. Ezen keresztül válik ismeretessé, hogyan tudja egy-egy hallgató hasznosítani az egyetemen tanultakat. De a nevelésnek ez a módja célszerűen ráirányítja a figyelmet a környezeti alapos megismerésre. Csak a természet törvényszerűségeinek alapos tanulmányozása után, azok ismeretében használhatjuk ezeket a törvényszerűségeket az ember céljainak megfelelően.

De ezzel nem ér véget az egyetemi hallgatóság továbbtanulásának lehetősége. Igen nagy számmal vesznek részt az aspiránsok disszertáció védésén is. Megismerik és megtanulják értékelni a tudományos kutatók munkáját. S így első kézből értesülnek egy-egy kutatómunka eredményeiről. Közel 40 aspiráns van az egyetemnek. Itt tartózkodásom 3 hónapja alatt már két disszertáció védés volt.

Nemcsak disszertáció védések színhelye az egyetem, hanem további komoly tudományos viták színhelye is. Így a közelmúltban »Az erdő és a talaj viszonya« címmel, több moszkvai egyetem talajtani tanárának bevonásával magasszínvonalú vita folyt arról a kérdéstről, hogy az erdő alatt lehet-e beszélni a talaj minőségének javításáról, vagy pedig igaz az a reakciós állítás, hogy az erdő alatt a talaj fokozatosan elszegényedik, kimerül. A zsúfolt előadótér közönségének zömét itt is a hallgatóság alkotta, a professzorok, docensek, aszisztensek és érdeklődők mellett. Négy komoly előadás hangzott el. Jellemző a fiatalság aktivitására, hogy a négy előadó tanár több mint 50 különböző kérdést kapott. A fiatalság előtt, a fiatalság aktív közreműködésével fogalmazták meg azt a határozatot is, amelyben az előadásokban felsorolt érvek alapján elítélik azt a reakciós állítást, mintha a talajt az erdő csupán kihasználja, elszegényítené. Helyes gazdálkodással nemhogy a talaj elszegényedése következne be, de a talaj termőereje növelhető is.

Nem kétséges, hogy ez a fiatalság, amelyik a párt irányításával tanul, harcol az újért, valóra váltja Micsurin szavait »Nem várhatunk könyöradományt a természettől, feladatunk: el kell venni tőle azt, amire szükségünk van.«

Az 1953-as év 5 éves tervünk negyedik éve: újabb feladatokat, még nagyobb felkészültségi ismeretesebb munkát kíván meg minden dolgozótól. Aki figyelmesen elolvasta Benedek Attila: »N. G. Potapov professzor erdőgazdaságunk egyes kérdéseiről« c. cikkét az megérti, hogy Gerő elvtárs a K. V. ülésén a mezőgazdaság kö-

vetkező legdöntőbb feladatoként meghatározott hozam növelésére vonatkozó megállapítása mireánk, erdőgazdasági dolgozókra is vonatkozik. »A magyar erdőgazdaságnak óriási munkát kell végeznie a rossz minőségű fafajoknak jó minőségű fafajokkal való felcserélése érdekében.« E mellett ártéri, homok, szik, kopár és láp területeink fás kultúrával való hasznosítása érdekében rengeteg új nehézséget kell leküzdenie szakkádereinknek, amikor meg kell határozniuk a telepítendő erdőállomány szerkezetét, összetételét és telepítési módszereit. Csak szórványos telepítési adatokra és saját meghatározásaikra vannak utalva.»

Ugyanakkor nem kisebb feladata erdőgazdasági dolgozóinknak a »termés betakarításánál« — a véghasználatoknál — mutatkozó veszteségek minimumra csökkentése. Ipari jellegűvé

kell tenni a kitermelés munkáját. Növelni kell a szerfakihozatalt, s ezen keresztül is növelni a népgazdaságnak juttatható ipari fa mennyiségét.

A megnövekedett feladatok új, fejlettebb módszereket követelnek. Nem utolsó sorban vonatkozik ez a káderképzésre is. A jövőben még nagyobb figyelmet kell szentelni az utánpótlás nevelésére. Még jobban kell tanulmányozni a világ leghaladottabb országának, a Szovjetuniónak életét, elméleti és gyakorlati módszereit az erdőgazdálkodás területén. Ezzel lényegesen hamarabb és lényegesen könnyebben valószínűsíthetjük meg azokat a feladatokat, amelyeket pártunk elénk állított.

Somkúti Elemér  
(Moszkva)

## A fenyőcsemetedőlés

IGMÁNDY ZOLTÁN

A fenyők fiatal csíranövényeinek olyan pusztulását, amelyet kórokozó talajlakó penészgombák idéznek elő, csemetedőlésnek nevezzük. A csemetekertekben fellépő gombabetegségek közül kétségtelenül ezek a kórokozók a legjelentősebbek. Mivel azonban az általuk és a különböző abiotikus károk (hőség, szárazság, homokverés stb.) által okozott csemetepusztulás kór tünetei egymáshoz igen hasonlóak, gyakran összetévesztik, vagy pedig csak az utóbbiaknak tulajdonítanak jelentőséget.

A fenyőcsemeték dőléses betegsége az egész északi félgömb mérsékelt övében általánosan elterjedt. Az általa okozott kár igen jelentős lehet. Így pl. a Szovjetunióban *Ankugyinov* 1943-ban, a szaratóvi és sztálingrádi körzet csemetekertjeiben — erdeifenyő magvetésekben — 31–70%-os pusztulást figyelt meg. Romániában a Keleti Kárpátokban okoz súlyos károkat a luc- és erdeifenyő-csemetekertekben, úgyszintén Ausztriában, Német-, Olasz- és Franciaországban, Hollandiában, Észak-Amerikában stb. is, a különböző fenyőmagvetésekben.

A csemetedőlés által előidéztet károsítás nagyságát egy hazai példával kívánom még megvilágítani: A szekszárdi állami erdőgazdaság kistápei üzemegységének területén a Nyárjas nevezetű erdőben idős sziláállomány alatt 1952. tavaszán vándor csemetekertet létesítettek. A feketefenyő-magvetés április 28–29-én történt, amikor 700 m<sup>2</sup> területen 80 kg magot vetettek el. A magvetés a közel téglalap alakú csemetekertben hosszanti sorokban kb. 10–14 cm széles vetőbarázdában történt. A magvetés a csemetekert laza, homokos talajával volt takarva. A rendkívül száraz időjárás következtében a kelés csaknem egy hónap múlva, május

21-én indult meg. Június 4-én szórványos dőlést észleltem a gyönyörűen kikelt halvány-smaragd zöld színű sorokban. A tömeges pusztulás június 14-én indult meg és 27-én 94%-os pusztulást találtam. A dőlő csemetékből laboratóriumi vizsgálatok során *Fusarium sp.*-t tenyésztettem ki. A hozzávetőleges pénzübeli kár értéke ezen a 700 m<sup>2</sup> területen — 56,74 forintos feketefenyő-mag árral számolva — 5889 Ft volt (4539 Ft magár és 1350 Ft munkadíj).

A csemetedőlés hazánkban elsősorban az erdei és feketefenyő csíranövényeit támadja, amint azonban a külföldi forrásokból tudjuk, csaknem minden fenyőfélélt többé-kevésbé veszélyeztet, sőt egyes esetekben lombfák csemetéin is észlelték. Az eddigi megfigyelések szerint az erdeifenyő fogékonyabb, mint a feketefenyő.

A károsítás, amit a csemetedőlést okozó gombák előidéznak, két tényezőtől tevődik össze:

1. Egyrészt a magból kikelt gyököcskéket támadják és semmisítik meg, mielőtt a mag a felszínen megjelenne. Ezt a pusztulást *csírafertőzésnek* nevezzük. A csírafertőzés miatt bekövetkező pusztulást a gyakorlatban rendszerint a mag rossz csíráképességének tulajdonítják. Mértékét mindenesetre igen nehéz megállapítani. Külföldi adatok szerint az így bekövetkezett károsodás jelentős lehet és a csemeték kétharmad része is elpusztulhat csírafertőzés következtében.

2. Másrészt viszont a kelés után, hosszabb-rövidebb idő elteltével elpusztítják a csíranövényeket, ez az ú. n. *normális dőlés*. A normális dőlés körképei a következők: a száracskák elveszti rugalmasságát és a csíranövény eldől. A gyökfő környékén az epidermis üde zöld színe előbb elhalványul, majd megbarnul és a